A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2008. július 11. *

A C-195/08. PPU. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litvánia) a Bírósághoz 2008. május 14-én érkezett, 2008. április 30-i határozatával az előtte

Inga Rinau

által kezdeményezett eljárásban terjesztett elő,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: A. Rosas tanácselnök, J. N. Cunha Rodrigues (előadó), J. Klučka, P. Lindh, és A. Arabadjiev bírák,

főtanácsnok: E. Sharpston,
hivatalvezetők: C. Strömholm tanácsos és M. A. Gaudissart egységvezető,

tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság 2008. május 21-i, a Bírósághoz május 22-én érkezett kérelmére, miszerint az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet az eljárási szabályzat 104b. cikkének megfelelően sürgősségi eljárásban bírálják el,

* Az eljárás nyelve: litván.

tekintettel a harmadik tanács 2008. május 23-i, e kérelemnek helyt adó határozatára,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2008. június 26-i és június 27-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– Inga Rinau képviseletében G. Balčiūnas és G. Kaminskas advokatai,

– Michael Rinau képviseletében D. Foigt advokatė,

– a litván kormány képviseletében D. Kriaučiūnas és R. Mackevičienė, meghatalmazotti minőségben,

– a német kormány képviseletében J. Kemper, meghatalmazotti minőségben,

– a francia kormány képviseletében A.-L. During, meghatalmazotti minőségben,

– a lett kormány képviseletében E. Balode-Buraka és E. Eihmane, meghatalmazotti minőségben,

– a holland kormány képviseletében C. ten Dam, meghatalmazotti minőségben,

– az Egyesült Királyság Kormánya képviseletében E. Jenkinson, meghatalmazotti minőségben, segítője C. Howard QC,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében A.-M. Rouchaud-Joët és A. Steiblytė, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; a továbbiakban: rendelet) értelmezésére vonatkozik.

2 A kérelmet az I. Rinau és M. Rinau közötti, I. Rinau által Litvániában visszatartott lányuk, Luisa Rinau Németországba való visszavitele tárgyában indított jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az 1980. évi Hágai Egyezmény

3 A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, Hágában, az 1980. év október 25. napján kelt egyezmény (a továbbiakban: 1980. évi Hágai Egyezmény) 3. cikke ekként rendelkezik:

„A gyermek elvitele vagy visszatartása jogellenes, ha az:

a) sérti az azon Szerződő Állam jogrendszere szerint egy személynek, egy intézménynek vagy bármilyen más szervnek – akár együttesen, akár külön-külön – juttatott felügyeleti jogot, amelyben a gyermeknek az elvitelét vagy elrejtését közvetlenül megelőzően a szokásos tartózkodási helye volt; és

b) ezeket a jogokat az elvitel vagy elrejtés időpontjában – együttesen vagy külön-külön – gyakorolták vagy azok gyakorlásában éppen az elvitel vagy visszatartás akadályozta meg az arra jogosultakat.

Az a) pontban említett felügyeleti jogosultság keletkezhet különösen jogszabály, bírói vagy államigazgatási határozat, vagy ezen Állam joga szerint joghatással bíró egyezség alapján.”

4 Az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. cikke szerint:

„Ha a gyermek jogellenes elvitelének vagy visszatartásának a 3. cikk szerinti esetében a gyermek jogellenes elvitelétől vagy elrejtésétől az eljárásnak azon Szerződő Állam igazságügyi vagy államigazgatási szervei előtti megindításáig, ahol a gyermek van, egy évnél kevesebb idő telt el, az érintett hatóság haladéktalanul elrendeli a gyermek visszavitelét.

Az igazságügyi vagy államigazgatási szerv akkor is elrendeli a gyermek visszavitelét, ha az eljárást az előző bekezdésében említett egyéves határidő lejárta után indították, kivéve ha bizonyítják, hogy a gyermek már beilleszkedett új környezetébe.

Ha a megkeresett állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve okkal hiheti, hogy a gyermeket egy másik szerződő államba vitték, az eljárást felfüggesztheti vagy a kérelmet elutasíthatja."

5 Az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke előírja:

„Az előző cikkben foglalt rendelkezések ellenére a megkeresett Állam igazságügyi vagy államigazgatási szerve nem köteles elrendelni a gyermek visszavitelét, ha az azt ellenző személy, intézmény vagy más szerv bizonyítja, hogy:

a) a gyermek felett felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv az elvitel vagy visszatartás időpontjában nem gyakorolta ténylegesen e jogokat, illetve előzetesen vagy utólag hozzájárult az elvitelhez vagy visszatartáshoz, vagy

b) a gyermeket visszavitele testi vagy lelki károsodásnak tenné ki, vagy bármi más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számára.

Az igazságügyi vagy államigazgatási szerv akkor is megtagadhatja a gyermek visszavitelének elrendelését, ha úgy találja, hogy a gyermek ellenzi a visszavitelét, és elérte már az érettségnek azt a fokát, amikor nézetei már számításba veendők.

Az e cikkben meghatározott körülmények mérlegelése során az igazságügyi vagy államigazgatási szervek figyelembe veszik a gyermek szociális hátteréről a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti központi hatóság, vagy más – hatáskörrel bíró – hatóság által szolgáltatott információt."

6 Az 1980. évi Hágai Egyezmény 1983. december 1-jén lépett hatályba. Az egyezményben szerződő fél az Európai Unió valamennyi tagállama.

A közösségi szabályozás

7 A rendelet (17) preambulumbekezdése kimondja:

„A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében a gyermek visszavitelét haladéktalanul el kell érni, és ebből a célból az [1980. évi] Hágai Egyezményt kell továbbra is alkalmazni, az e rendelet rendelkezéseivel, különösen a 11. cikkel kiegészített formában. Lehetővé kell tenni azon tagállam bíróságai számára, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy ahol jogellenesen visszatartották, hogy egyedi, kellően indokolt esetekben elutasítsa a gyermek visszavitelét. A jogellenes elvitel vagy visszatartás előtt azonban hasonló határozat felváltható a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága által hozott későbbi határozattal. Amennyiben ez a határozat a gyermek visszavitelét rendeli el, a visszavitelt az említett határozat

azon tagállamban történő elismeréséhez és végrehajtásához szükséges külön eljárások nélkül kell elvégezni, ahová a gyermeket elvitték, illetve ahol visszatartották."

8 A rendelet (21) preambulumbekezdése kijelenti:

„A tagállamokban meghozott határozatok elismerését és végrehajtását a kölcsönös bizalom elvére kell alapozni, és az elismerés megtagadásának jogalapját a szükséges minimális szinten kell tartani."

9 A rendelet 2. cikke előírja:

„E rendelet alkalmazásában:

[…]

4. »határozat«: a házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése, valamint szülői felelősségre vonatkozó határozat, amelyet egy tagállam bírósága mond ki, függetlenül a határozat elnevezésétől, ideértve az ítéletet vagy végzést;

5. »az eredeti eljárás helye szerinti tagállam«: az a tagállam, ahol a végrehajtandó határozatot kibocsátották;

6. »végrehajtás helye szerinti tagállam«: az a tagállam, ahol a határozatot végre kell hajtani;

7. »szülői felelősség«: egy gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jog és kötelesség, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag kötelező megállapodás útján gyakorol. A szülői felelősség magában foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot is;

8. »szülői felelősség gyakorlója«: olyan személy, aki szülői felelősséget gyakorol egy gyermek felett;

[…]

11. »jogellenes elvitel vagy visszatartás«: egy gyermek elvitele vagy visszatartása,

a) amennyiben az sérti a határozat vagy jogszabály hatálya alapján, illetve azon tagállam joga szerint jogilag kötelező megállapodás útján szerzett felügyeleti jogokat, ahol a gyermek közvetlenül az elvitel vagy visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett;

és

b) feltéve, hogy az elvitel vagy visszatartás időpontjában a felügyeleti jogokat közösen vagy önállóan ténylegesen gyakorolták, vagy gyakorolták volna, ha az elvitelre vagy visszatartásra nem kerül sor. A felügyeletet közösen gyakoroltnak kell tekinteni, ha határozat vagy jogszabály hatálya értelmében a szülői felelősség egyik gyakorlója nem határozhat a gyermek tartózkodási helyéről a szülői felelősség másik gyakorlójának hozzájárulása nélkül.”

10 A rendelet 8. cikke kimondja:

„(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésékor az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.

(2) Az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikk rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni."

11 A rendelet 10. cikke ekként rendelkezik:

„A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetében azon tagállam bíróságai, amelyben az elvitelt vagy visszatartást közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, mindaddig megtartják joghatóságukat, amíg a gyermek másik tagállamban szokásos tartózkodási helyet nem szerez […]"

12 A rendelet 11. cikke szerint:

„(1) A (2)–(8) bekezdést kell alkalmazni, amennyiben a felügyeleti jogokat gyakorló személy, intézmény vagy más szerv egy tagállam illetékes hatóságaihoz folyamodik azért, hogy azok az [1980. évi Hágai Egyezmény] alapján hozzanak határozatot annak érdekében, hogy kérelmezze annak a gyermeknek a visszavitelét, akit közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamtól eltérő tagállamba jogellenesen elvittek, illetve ott visszatartottak.

(2) Az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. és 13. cikkének alkalmazásakor biztosítani kell, hogy a gyermek lehetőséget kapjon az eljárások során történő meghallgatásra, kivéve ha ez a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt nem tűnik célszerűnek.

(3) Annak a bíróságnak, amelyhez az (1) bekezdésben említettek szerint a gyermek visszavitele iránti kérelmet nyújtanak be, a lehető leggyorsabban kell eljárnia a kérelemmel kapcsolatban, igénybe véve a nemzeti jogában rendelkezésre álló leggyorsabb eljárásokat.

Az első albekezdés sérelme nélkül a bíróság – amennyiben rendkívüli körülmények nem gátolják meg – a kérelem benyújtását követően legkésőbb hat héten belül határozatot hoz.

(4) A bíróság nem utasíthatja el a gyermek visszavitelére irányuló kérelmet az 1980. évi Hágai Egyezmény 13b. cikke [helyesen: 13. cikkének b) pontja] alapján, amennyiben megállapítják, hogy megfelelő intézkedések történtek annak érdekében, hogy visszavitele után biztosítsák a gyermek védelmét.

(5) A bíróság nem utasíthatja el a gyermek visszavitelére irányuló kérelmet, kivéve ha a gyermek visszavitelét kérelmező személy lehetőséget kapott a meghallgatásra.

(6) Amennyiben a bíróság határozott a visszavitel iránti kérelem elutasításáról az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján, a bíróságnak akár közvetlenül, akár központi hatóságán keresztül, a nemzeti jog által meghatározottak szerint haladéktalanul el kell juttatnia a visszavitel elutasításáról szóló bírósági végzést és a vonatkozó okiratokat, különösen a bírósági tárgyalások jegyzőkönyvének másolatát azon tagállam joghatósággal rendelkező bíróságához vagy központi hatóságához, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. A bírósághoz a visszavitel elutasításáról szóló határozat keltétől számított egy hónapon belül be kell nyújtani az összes említett okiratot.

(7) Kivéve, ha a felek egyike már felkereste azon tagállam bíróságait, ahol a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel

rendelkezett, a (6) bekezdésben említett határozatot átvevő bíróságnak vagy központi hatóságnak tájékoztatnia kell ezekről a feleket, és fel kell kérnie őket arra, hogy az értesítéstől számított három hónapon belül a nemzeti joggal összhangban nyújtsanak be a bírósághoz egy beadványt az iránt, hogy a bíróság megvizsgálhassa a gyermekre vonatkozó felügyeleti jog kérdését.

Az e rendeletben szereplő joghatóságról szóló rendelkezések sérelme nélkül a bíróság lezárja az ügyet, amennyiben a határidőn belül a bírósághoz nem érkezik beadvány.

(8) Az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke szerinti visszavitelt elutasító határozat ellenére, e rendelet szerint joghatósággal rendelkező bíróság által kibocsátott későbbi, a gyermek visszavitelét elrendelő határozatok az alábbi III. fejezet 4. szakaszával összhangban hajthatók végre a gyermek visszavitelének biztosítása érdekében."

13 A rendelet „Elismerés és Végrehajtás" című III. címe tartalmazza a 21–52. cikket. Az említett III. fejezet „A láthatási jogokra vonatkozó egyes határozatok és a gyermek visszavitelét elrendelő egyes határozatok végrehajthatósága" című 4. szakasza foglalja magában e rendelet 40–45. cikkét.

14 A rendelet 21. cikkének (1)–(3) bekezdése előírja:

„(1) Valamely tagállamban hozott határozatot a többi tagállamban külön eljárás nélkül elismerik.

[…]

(3) Az e fejezet 4. szakaszának sérelme nélkül az e fejezet 2. szakaszában előírt eljárás keretében bármely érdekelt fél kezdeményezhet egy, a határozat elismeréséről vagy el nem ismeréséről szóló határozatot [helyesen: bármely érdekelt fél kérheti, hogy a határozat elismeréséről vagy elismerésének megtagadásáról határozatban döntsenek].

[…]”.

15 A rendelet 23. cikke szerint:

„A szülői felelősségére vonatkozó határozat nem ismerhető el, amennyiben:

a) az ilyen elismerés – a gyermek érdekeit figyelembe véve – nyilvánvalóan ellentétes azon tagállam közrendjével, ahol az elismerést kérik;

[…]”

16 A rendelet 24. cikke szerint:

„Az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bíróságának joghatósága nem vizsgálható felül. A 22. cikk a) pontjában és a 23. cikk a) pontjában említett közrendre vonatkozó vizsgálat a 3–14. cikkben megállapított joghatósági szabályokra nem alkalmazható.”

17 A rendelet 28. cikkének (1) bekezdése így fogalmaz:

„A mindkét fél közös gyermeke tekintetében a szülői felelősség gyakorlásáról valamely tagállamban hozott határozat, amely az adott tagállamban végrehajtható, és amelyet kézbesítettek, más tagállamban akkor kerül végrehajtásra, ha bármely érdekelt fél kérelmére ott végrehajthatóvá nyilvánították.”

18 A rendelet 31. cikke ekként rendelkezik:

„(1) A [végrehajthatóvá nyilvánítás iránti] kérelemmel megkeresett bíróság haladéktalanul határozatot hoz. Sem az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték, sem a gyermek, az eljárásnak ebben a szakaszában a kérelemre semmiféle észrevételt nem tehet.

(2) A kérelem kizárólag a 22., 23. és 24. cikkben meghatározott okok valamelyike alapján utasítható el.

(3) A határozat érdemben semmilyen körülmények között sem vizsgálható felül."

19 A rendelet 40. cikke előírja:

„(1) Ez a szakasz az alábbiakra alkalmazandó:

[…]

b) a gyermeknek a 11. cikk (8) bekezdése alapján meghozott határozaton alapuló visszavitele.

(2) E szakasz rendelkezései nem gátolják meg a szülői felelősség jogosultját abban, hogy egy határozat elismerését és végrehajtását kérje e fejezet 1. és 2. szakaszának rendelkezéseivel összhangban."

20 A rendelet „A gyermek visszavitele” című 42. cikke szerint:

„(1) A gyermeknek a valamely tagállamban meghozott végrehajtható határozat alapján elrendelt, a 40. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett visszavitelét egy másik tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánításának szükségessége és az elismerése megtagadásának lehetősége nélkül ismerik el és hajtják végre, amennyiben a határozatot az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban a (2) bekezdéssel összhangban igazolták.

Abban az esetben is, ha a nemzeti jog nem írja elő gyermek visszavitelét elrendelő, a 11. cikk (8) bekezdésében meghatározott határozat végrehajthatóságát, az eredetileg eljáró bíróság a határozatot a jogorvoslat ellenére végrehajthatónak nyilváníthatja.

(2) Az eredetileg eljáró tagállam bírósága, amely meghozta a 40. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett határozatot, csak akkor bocsátja ki az (1) bekezdésben említett igazolást, ha:

a) a gyermek lehetőséget kapott a meghallgatásra, kivéve ha a meghallgatást nem tartották célszerűnek a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt;

b) a felek lehetőséget kaptak a meghallgatásra; és

c) a bíróság a határozat meghozatalakor figyelembe vette az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján kibocsátott végzés indokait és annak bizonyítékait.

Abban az esetben, ha a bíróság vagy más hatóság intézkedéseket tesz a gyermeknek a szokásos tartózkodási helye szerinti államba történő visszavitelét követő védelme biztosítására, az igazolás tartalmazza ezeknek az intézkedéseknek a részleteit.

Az eredetileg eljáró tagállam bírósága hivatalból bocsátja ki az említett igazolást a IV. mellékletben (a gyermek[ek] visszavitelére vonatkozó igazolás) szereplő formanyomtatvány felhasználásával.

Az igazolást a határozat nyelvén kell kiállítani."

21 A rendelet 43. cikke így fogalmaz:

„(1) Az igazolás helyesbítésére az eredeti eljárás helye szerinti tagállam jogát kell alkalmazni.

(2) A 41. cikk (1) bekezdése vagy a 42. cikk (1) bekezdése szerinti igazolás kibocsátásával szemben jogorvoslatnak nincs helye."

22 A rendelet 44. cikke szerint „[a]z igazolás csak a határozat végrehajthatóságának határain belül bír joghatással".

23 A rendelet 60. cikke ekként rendelkezik:

„A tagállamok közötti kapcsolatokban e rendelet elsőbbséget élvez a következő egyezményekkel szemben, amennyiben azok az e rendelettel szabályozott ügyekre vonatkoznak:

[…]

e) [az 1980. évi Hágai Egyezmény]”.

24 A rendelet 68. cikke előírja:

„A tagállamok eljuttatják a Bizottsághoz a 21., 29., 33. és 34. cikkben említett bíróságok és jogorvoslati eljárások listáját, és azok módosításait.

A Bizottság frissíti ezeket az információkat, és nyilvánosan is hozzáférhetővé teszi azokat az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetés és bármely más megfelelő eszköz útján.”

25 A 2201/2003/EK tanácsi rendelet 68. cikke szerinti bíróságokra és jogorvoslati eljárásokra vonatkozó információkból (HL 2005. C 40., 2. o.) kitűnik, hogy a rendelet 68. cikkének első bekezdése alapján a Litván Köztársaság tájékoztatta a Bizottságot, hogy az e rendelet 21. és 29. cikkében érintett kérelmeket, valamint a rendelet 33. cikkében előírt jogorvoslatot a Lietuvos apeliacinis teismas (litván fellebbviteli bíróság) előtt lehet benyújtani, és hogy az ugyanezen rendelet 34. cikkében meghatározott jogorvoslat tárgyában hozott határozat kizárólag a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (litván legfelső bíróság) előtti felülvizsgálati kérelem tárgyát képezheti.

26 Az említett információkból kitűnik, hogy a Litván Köztársaságtól különböző tagállam bírósága által hozott határozat végrehajthatóvá nyilvánítása iránti kérelmet a rendelet 28. cikkének (1) bekezdése alapján a Lietuvos apeliacinis teismas előtt kell benyújtani.

27 A rendelet 72. cikke szerint a rendelet legnagyobb részét 2005. március 1-jétől kell alkalmazni. A rendelet a Dán Királyságot illetően nem alkalmazható.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

28 A litván állampolgárságú I. Rinau és a német állampolgárságú Michael Rinau 2003. július 27-én kötöttek házasságot, lakóhelyük Bergfeldben (Németország) volt. Lányuk, Luisa Rinau 2005. január 11-én született. A Rinau házastársak 2005 márciusától külön élnek, a lányuk, Luisa az anyjánál maradt. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szerint ekkor került benyújtásra a házasság felbontása iránti kereset az Amtsgericht Oranienburg (Németország) előtt.

29 I. Rinau, miután M. Rinau engedélyezte számára, hogy gyermekével elhagyja Németországot, és két hétre külföldre utazzon nyaralni, 2006. július 21-én lányával, Luisával és egy korábbi kapcsolatból származó fiával, Edgarasszal elhagyta Németországot, Litvániába ment, ahol máig is tartózkodik.

30 Az Amtsgericht Oranienburg 2006. augusztus 14-én Luisa felügyeleti jogát ideiglenesen az apára bízta. A Brandenburgisches Oberlandesgericht (Németország) 2006. október 11-én elutasította I. Rinau fellebbezését, és helybenhagyta az Amtsgericht Oranienburg határozatát.

31 M. Rinau 2006. október 30-án a Klaipedos apygardos teismashoz (klaipedai járási bíróság, Litván Köztársaság) fordult, hogy elérje gyerekének Luisának Németországba való visszavitelét, hivatkozva az 1980. évi Hágai Egyezményre és a rendeletre. Ez a bíróság a 2006. december 22-i határozatával elutasította ezt a kérelmet.

32 A tárgyaláson a Bíróság számára előterjesztett információk szerint a 2006. december 22-i határozatot M. Rinau ügyvédje átadta a német központi hatóságnak, amely azt az Amtsgericht Oranienburg számára továbbította. Ezen átadást követően a litván központi hatóság elküldte az említett határozat német fordítását.

33 A Lietuvos apeliacinis teismas 2007. március 15-én megváltoztatta a Klaipedos apygardos teismas határozatát, és elrendelte a gyermek Németországba való visszavitelét.

34 A Klaipedos apygardos teismas 2007. április hónapban hozott végzésében felfüggesztette a Lietuvos apeliacinis teismas 2007. március 15-i határozatának végrehajtását. Ez utóbbi bíróság a 2007. június 4-i határozatával hatályon kívül helyezte az említett végzést. Amint azt a tárgyaláson kifejtették, a 2007. március 15-i határozat végrehajtását többször felfüggesztették.

35 I. Rinau 2007. június 4-én és a Litván Köztársaság főügyésze 2007. június 13-án kérte, hogy a Klaipėdos apygardos teismas újból nyissa meg az eljárást, hivatkozva az új körülményekre és gyermek érdekére az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke (1) bekezdésének értelmében. Ez a bíróság 2007. június 19-én ezeket a kérelmeket elutasította azzal az indokkal, hogy azok esetében a német bíróságok rendelkeznek joghatósággal. I. Rinau fellebbezett ezen elutasító határozat ellen, amely határozatot Lietuvos apeliacinis teismas a 2007. augusztus 27-i határozatával helybenhagyta. Ezt a két utóbbi határozatot a Lietuvos aukščiausiasis teismas hatályon kívül helyezte a 2008. január 27-i ítéletével, amely ítélet az említett kérelmeket visszautalta a Klaipėdos apygardos teismas elé.

36 A Klaipedos apygardos teismas a 2008. március 21-i határozatával ezeket a kérelmeket újból elutasította. Ez utóbbi határozatot a Lietuvos apeliacinis teismas a 2008. április 30-i határozatával helybenhagyta. I. Rinau kérelmére a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2008. május 26-án hatályon kívül helyezte ezeket a határozatokat, és az érdemi határozata meghozataláig a Luisa Németországba való visszavitelét elrendelő 2007. március 15-i határozat végrehajtását felfüggesztette.

37 Időközben az Amtsgericht Oranienburg a 2007. június 20-i ítéletével felbontotta a Rinau házastársak házasságát. Az Amtsgericht Oranienburg Luisa felügyeleti jogát véglegesen M. Rinau számára ítélte. Az Amtsgericht Oranienburg figyelembe vette többek között a Klaipėdos apygardos teismas gyermek visszavitelének elutasításáról szóló 2006. december 22-i határozata, valamint az előterjesztett érvek tartalmát, és elrendelte, hogy I. Rinau a gyermeket küldje vissza Németországba, és bízza M. Rinau felügyeletére. I. Rinau személyesen nem volt jelen ez utóbbi bíróság tárgyalásán, de képviseltette magát, és észrevételeket terjesztett elő. Ugyanezen a napon az Amtsgericht Oranienburg a rendelet 42. cikke szerint kibocsátott igazolást csatolt a határozatához.

38 A Brandenburgisches Oberlandesgericht 2008. február 20-án elutasította I. Rinaunak az említett ítélettel szembeni fellebbezését, helybenhagyta az ítéletet Luisa felügyelete vonatkozásában és megállapította, hogy I. Rinau köteles a gyermeket visszavinni Németországba. I. Rinau a tárgyaláson személyesen jelen volt, és észrevételeket nyújtott be.

39 I. Rinau a Lietuvos apeliacinis teismas előtt kérelmet terjesztett elő az Amtsgericht Oranienburg 2007. június 20-i ítélete azon része elismerésének megtagadása iránt, amelyben ez az ítélet Luisát M. Rinau felügyeletére bízza, és arra kötelezte Luisa anyját, hogy a gyermeket az apához vigye vissza, és bízza az apa felügyeletére.

40 A Lietuvos apeliacinis teismas 2007. szeptember 14-i végzésével megállapította, hogy I. Rinau kérelme elfogadhatatlan. E bíróság szerint az Amtsgericht Oranienburg által a rendelet 42. cikke értelmében kibocsátott igazolás megjelölte, hogy az ilyen igazolás kibocsátásához szükséges, az említett cikk (2) bekezdésében felsorolt valamennyi feltétel teljesült. Mivel az említett ítéletet – annak a gyermek Németországba való visszavitelét elrendelő részét – a rendelet III. fejezete 4. szakaszának rendelkezései alapján, a bírósági határozatok elismerésével és végrehajtásával kapcsolatos különleges exequatur-eljárás nélkül, közvetlenül kellett volna végrehajtani, a Lietuvos apeliacinis teismas akként vélekedett, hogy elfogadhatatlannak kell nyilvánítani az ítélet a kérelmezőt a gyermeknek az apa részére történő átadására és a gyermek apánál történő elhelyezésének tűrésére kötelező része elismerésének megtagadása iránt I. Rinau által előterjesztett kérelmet.

41 I. Rinau ekkor felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas előtt, amelyben az említett végzés hatályon kívül helyezését és az Amtsgericht Oranienburg 2007. június 20-i ítéletének a Luisát M. Rinaunál elhelyező, I. Rinaut a gyermek apa részére történő átadására és a gyermek apánál történő elhelyezésének tűrésére kötelező része elismerésének megtagadása iránti kérelmének helyt adó új határozat hozatalát kéri.

42 E körülményekre figyelemmel a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas az eljárást felfüggesztette, és előzetes döntéshozatal céljából az alábbi kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) Kérheti-e a […] rendelet 21. cikkének értelmében vett érdekelt fél a bírósági határozat elismerésének megtagadását elismerés iránti kérelem hiányában?

2) Ha az első kérdésre adandó válasz igenlő, a határozat elismerésének megtagadása iránt azon személy által előterjesztett kérelem vizsgálatakor, akivel szemben e határozat végrehajtható, a nemzeti bíróságnak hogyan kell alkalmaznia a […] rendelet 31. cikkének (1) bekezdését, mely kimondja, hogy »[…] [s]em az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték, sem a gyermek az eljárásnak ebben a szakaszában a kérelemre semmiféle észrevételt nem tehet«?

3) Az a nemzeti bíróság, amely előtt a szülői felügyeletet gyakorló személy a származási tagállami bíróság e személynél tartózkodó gyermeknek a származási tagállamba való visszavitelét elrendelő határozata – melyhez a […] rendelet 42. cikke szerinti igazolást bocsátottak ki – elismerésének megtagadása iránti kérelmet terjesztett elő, köteles-e ezt a kérelmet a […] rendelet III. fejezete 1. és 2. szakaszának rendelkezései alapján vizsgálni, mint azt e rendelet 40. cikkének (2) bekezdése előírja?

4) Mit jelent a […] rendelet 21. cikkének (3) bekezdésében szereplő »e fejezet 4. szakaszának sérelme nélkül« feltétel?

5) Megfelel-e a […] rendelet céljainak és eljárásainak, ha a származási tagállam bírósága azután határoz a gyermek visszaviteléről, és azután bocsátja ki a […] rendelet 42. cikke szerinti igazolást, hogy a gyermek jogellenes visszatartásának helye szerinti tagállam bírósága már határozott a gyermeknek a származási tagállamba történő visszaviteléről?

6) Azt jelenti-e a származási bíróság joghatósága felülvizsgálatának a […] rendelet 24. cikkében kimondott tilalma, hogy annak a nemzeti bíróságnak, amely előtt elismerés iránti vagy elismerés megtagadása iránti kérelmet terjesztettek elő, és amely nem vizsgálhatja felül az eredeti eljárás helye szerinti tagállami bíróság joghatóságát, és nem állapít meg a határozat vonatkozásában e rendelet 23. cikkében meghatározott más megtagadási indokot, akkor is el kell ismernie az eredeti eljárás helye szerinti tagállami bíróság gyermek visszaviteléről hozott határozatát, ha az eredeti eljárás helye szerinti tagállami bíróság nem tartotta be a gyermek visszavitelével kapcsolatos kérdések eldöntésére e rendeletben előírt eljárást?"

A sürgősségi eljárásról

43 A Bíróság Hivatalához 2008. május 22-én benyújtott 2008. május 21-i végzésével a Lietuvos Aukščiausiasis Teismas kérte, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet az eljárási szabályzat 104b. cikkében előírt sürgősségi eljárásban bírálják el.

44 A kérdést előterjesztő bíróság e kérelem alátámasztása céljából utalt a rendelet (17) preambulumbekezdésére, amely az elvitt gyermek haladéktalan visszavitelére törekszik, és ugyanezen rendelet 11. cikkének (3) bekezdésére, amely előírja, hogy az a bíróság, amelyhez a gyermek visszavitele iránti kérelmet nyújtanak be, a kérelem benyújtását követően legkésőbb hat héten belül határozatot hoz. A nemzeti bíróság megállapítja a sürgős eljárás szükségességét, amennyiben bármilyen késedelem rendkívül kedvezőtlen a gyermek, és azon szülő közötti kapcsolatra, akivel nem lakik együtt. E kapcsolat megromlása visszafordíthatatlan lehet.

45 A kérdést előterjesztő bíróság szintén a gyermek esetleges károsodásával szembeni védelmének szükségességére, valamint a gyermek és a szülei érdekei közötti igazságos egyensúly biztosításának szükségessége szintén igazolják a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárást.

46 Az előadó bíró javaslatára, a főtanácsnok meghallgatását követően a Bíróság harmadik tanácsa úgy határozott, hogy helyt ad a kérdést előterjesztő bíróság azon kérelmének, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet sürgősségi eljárásban bírálják el.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

47 A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.), amelyet később többször módosítottak, a tagállamok között a polgári és kereskedelmi tárgyú határozatok elismerésének és végrehajtásának megkönnyítésére irányult. Az egyezmény ennek érdekében hatásköri szabályokat, és az ilyen tárgyú határozatok elismerésére és végrehajtására irányuló eljárásokat vezetett be. Ezek a szabályok az egyik tagállam bíróságaiknak egy másik tagállam bíróságai által hozott határozatokkal kapcsolatos bizalma elvén alapultak. Ezen egyezmény 1. cikke szerint az nem vonatkozik a természetes személyek személyi állapotára, jog- és cselekvőképességére, és a házassági vagyonjogra.

48 Tekintettel arra, hogy a gyermekelhelyezési ügyekben a gyermekek érdekei bírnak a legnagyobb jelentőséggel, és annak érdekében, hogy a gyermekeket nemzetközileg védjék a jogellenes elvitelük vagy visszatartásuk káros következményeitől, továbbá abból a célból, hogy megteremtsék a gyermekeknek a szokásos tartózkodási helyük

szerinti államba történő azonnali visszavitelük biztosítására szolgáló eljárást, és biztosítsák a láthatási jog védelmét, megkötötték az 1980. évi Hágai Egyezményt.

49 A rendelet a házassági és a szülői felügyeletre vonatkozó ügyekben átveszi a fenti két pontban említett egyezmények irányultságát. A rendeletet a következőkkel kapcsolatos polgári ügyekre kell alkalmazni: egyrészt a házasság felbontása, különválás vagy a házasság érvénytelenítése, másrészt a szülői felügyelet megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése.

50 A rendelet (21) preambulumbekezdése szerint az azon az elgondoláson alapul, hogy tagállamokban meghozott határozatok elismerését és végrehajtását a kölcsönös bizalom elvére kell alapozni, és az elismerés megtagadásának jogalapját a szükséges minimális szinten kell tartani.

51 A (12) és (13) preambulumbekezdése szerint a rendelet abból az elgondolásból indul ki, hogy a gyermek érdekeinek elsődlegesnek kell lennie, és a (33) preambulumbekezdése szerint arra törekszik, hogy biztosítsa a gyermek alapvető jogainak tiszteletben tartását, ahogyan azt az Európai Unió alapjogi chartájának 24. cikke előírja.

52 A rendelet arra törekszik különösen, hogy a tagállamok között a gyermekek jogellenes elvitelétől visszatartson, és arra, hogy a jogellenes elvitel esetén a gyermekek visszavitelét haladéktalanul elérjék.

53 A rendelet (17) preambulumbekezdésének megfelelően e rendelet kiegészíti az 1980. évi Hágai Egyezmény rendelkezéseit, amelyet továbbra is alkalmazni kell.

54 A 60. cikke szerint a rendelet elsőbbséget élvez az 1980. évi Hágai Egyezménnyel szemben.

55 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a jelen ítélet 47–54. pontjában felidézett észrevételek és elvek fényében kell válaszolni.

A negyedik, az ötödik és a hatodik kérdésről

56 Elsőként és együttesen vizsgálandó negyedik, ötödik és hatodik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy megfelel-e a rendelet céljainak és eljárásainak a gyermek visszaviteléről szóló határozat meghozatala, és a rendelet 42. cikke szerinti igazolás kibocsátása az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bírósága által abban az esetben, ha a gyermek jogellenes visszatartásának helye szerinti tagállam bírósága már határozott a gyermeknek az eredeti eljárás helye szerinti tagállamba történő visszaviteléről. A nemzeti bíróság arra is választ vár, hogy a rendelet 24. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azon tagállam bíróságának, ahol a gyermeket jogellenesen visszatartják, akkor is el kell ismernie az eredeti eljárás helye szerinti tagállam bíróságának gyermek visszaviteléről hozott határozatát, ha ez utóbbi bíróság nem tartotta be a rendeletben előírt eljárást.

57 A rendelet 11. cikkének (8) bekezdése akként rendelkezik, hogy „[a]z 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke szerinti visszavitelt elutasító határozat ellenére, e rendelet szerint joghatósággal rendelkező bíróság által kibocsátott későbbi, a gyermek visszavitelét elrendelő határozatok az alábbi III. fejezet 4. szakaszával összhangban hajthatók végre a gyermek visszavitelének biztosítása érdekében”.

58 A Bíróság elé terjesztett egyes észrevételek szerint e rendelkezés azzal a következménnyel jár, hogy a rendelet 42. cikke szerinti igazolást csak akkor lehet kibocsátani, ha előzőleg az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján a visszavitel elutasításáról szóló határozatot hoztak. Ebből az alapügy vonatkozásában az következik, hogy az a tény, hogy a Lietuvos apeliacinis teismas a 2007. március 15-i határozatával elrendelte a gyermek visszavitelét, meggátolta az eredeti eljárás helye szerinti tagállami bíróságokat, hogy az említett 42. cikk alapján kibocsássák az igazolást, amint azt megtette az Amtsgericht Oranienburg a 2007. június 20-i határozatával, amelyet a Brandenburgisches Oberlandesgericht 2008. február 20-i végzésével helybenhagyott.

59 Azt az értelmezést kell elfogadni, amely szerint a rendelet 42. cikke szerinti igazolást csak akkor lehet kibocsátani, ha előzőleg határozatot hoztak a visszavitel elutasításáról.

60 Ez az értelmezés következik ugyanis a rendelet egészéből és különösen a 11. cikkének (8) bekezdéséből.

61 A rendelet – miután előírta, hogy a valamely tagállamban hozott határozatot a többi tagállamban külön eljárás nélkül el kell ismerni – két részben szervezi meg a határozatok elismerését és végrehajthatóvá nyilvánítását (a 21. cikk (1) és (3) bekezdése, a 11. cikk (8) bekezdése, a 40. cikk (1) bekezdése és a 42. cikk (1) bekezdése). Az első rész szerint az elismerésről szóló és a végrehajthatóvá nyilvánításról szóló határozatok meghozatalát a rendelet III. fejezetének 2. részében előírt eljárás alapján lehet kérelmezni. A második rész a láthatási jogokra vonatkozó egyes határozatok és a gyermek visszavitelét elrendelő egyes határozatok végrehajthatóságát ugyanezen fejezet 4. szakasza rendelkezéseinek veti alá.

62 Ez utóbbi rész szigorúan az 1980. évi Hágai Egyezmény rendelkezéseihez illeszkedik, és bizonyos feltételek teljesülése esetén a gyermek azonnali visszavitelére irányul.

63 Jóllehet lényegét tekintve kapcsolódik a rendelet által szabályozott többi tárgyhoz, többek között a felügyeleti joghoz, a gyermek visszavitelét elutasító határozatot követően meghozott, a gyermek visszavitelét elrendelő határozat eljárási önállóságot élvez annak érdekében, hogy ne késleltesse annak a gyermeknek a visszavitelét, akit a jogellenes elvitelt, illetve visszatartást közvetlenül megelőző szokásos tartózkodási helyének államától eltérő tagállamba jogellenesen elvittek, illetve ott visszatartottak.

64 A rendelet 11. cikkének (8) bekezdésében, 40. és 42. cikkében szereplő rendelkezések eljárási önállósága és a rendelet III. fejezetének 4. szakasza alapján az eredetileg eljáró bíróság joghatóságának elsődlegessége a rendelet 43. és 44. cikkében fejeződik

ki, amely rendelkezések előírják, hogy az igazolás helyesbítésére az eredeti eljárás helye szerinti tagállam jogát kell alkalmazni, hogy az igazolás kibocsátásával szemben jogorvoslatnak nincs helye, és hogy az igazolás csak a határozat végrehajthatóságának határain belül bír joghatással.

65 A rendelet 21. cikkének (3) bekezdésében a „4. szakasz sérelme nélkül" kifejezések használatával tett fenntartásnak, amely a kérdést előterjesztő bíróság negyedik kérdésének tárgyát képezi, annak kifejtése a célja, hogy az e rendelkezés által biztosított jog – amely alapján bármely érdekelt fél kezdeményezheti a valamely tagállamban hozott határozat elismeréséről vagy el nem ismeréséről szóló határozatot – a feltételek teljesülése esetén nem zárja ki a rendelet 11. cikkének (8) bekezdésében, 40. és 42. cikkében előírt szabályozás igénybevételét abban az esetben, ha a gyermeket visszaviszik a visszavitel elutasításáról szóló határozatot követően, mivel ez a szabályozás elsődleges az említett III. fejezet 1. és 2. szakaszában előírt szabályozással szemben.

66 Hangsúlyozni kell, hogy a visszavitel elutasításáról szóló határozatot követően a gyermek visszavitelének esetére előírt eljárás megismétli és megerősíti az 1980. évi Hágai Egyezmény 12. és 13. cikkének rendelkezéseit. Többek között a visszavitel elutasítása iránti kérelemről való határozathozatal határideje nagyon rövid. Egyebekben a rendelet szerint a joghatósággal rendelkező bíróság meghozhatja visszavitelt elrendelő végleges határozatot. Végül az eljárás csúcspontja a határozat különleges végrehajthatóságát biztosító igazolás kibocsátása, amely igazolás kibocsátásának feltételeit és joghatását a rendelet kifejezetten meghatározza.

67 Így, amint az a kibocsátási feltételeket illetően kitűnik a rendelet 42. cikkének (2) bekezdéséből az eredetileg eljáró tagállam bírósága, amely meghozta a rendelet 40. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett határozatot, csak akkor bocsátja ki az (1) bekezdésben említett igazolást, ha:

„a) a gyermek lehetőséget kapott a meghallgatásra, kivéve ha a meghallgatást nem tartották célszerűnek a gyermek életkora vagy érettségi szintje miatt;

b) a felek lehetőséget kaptak a meghallgatásra; és

c) a bíróság a határozat meghozatalakor figyelembe vette az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján kibocsátott végzés indokait és annak bizonyítékait."

68 Ami az igazolás joghatásait illeti, az igazolás kibocsátásakor a gyermeknek az említett 40. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett visszaviteléről szóló határozatot egy másik tagállamban a végrehajthatóvá nyilvánításának szükségessége és az elismerése megtagadásának lehetősége nélkül ismerik el és hajtják végre.

69 Emlékeztetni kell arra, hogy ez a szabályozás csak a rendelet 11. cikkének (8) bekezdésében meghatározott, a gyermeknek a visszavitel elutasításáról szóló határozat követő visszavitelére vonatkozik.

70 E mellett szól a rendelet 11. cikkének (8) bekezdése, amely rendelkezés kimondja: „[a] z 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke szerinti visszavitelt elutasító határozat ellenére e rendelet szerint joghatósággal rendelkező bíróság által kibocsátott későbbi, a gyermek visszavitelét elrendelő határozatok az alábbi III. fejezet 4. szakaszával összhangban hajthatók végre a gyermek visszavitelének biztosítása érdekében".

71 Jóllehet a „visszavitelt elutasító határozat ellenére" kifejezés magában hordoz bizonyos kétértelműséget, annak a „későbbi […] határozatok" kifejezéssel való összekapcsolása időbeli viszonyt jelez a határozat – azaz a visszavitelt elutasító határozat – és a későbbi határozat között, tehát e megfogalmazás alapján nem kétséges, hogy az első határozat időben korábbi.

72 A rendelet (17) preambulumbekezdése megerősíti ezt az értelmezést, kifejtve, hogy a visszavitelt elutasító határozat „felváltható a gyermeknek a jogellenes elvitel vagy visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága által hozott későbbi határozattal".

73 Úgyszintén következik a rendelet 42. cikke (2) bekezdésének c) pontjából – amely kötelezi a bíróságot, hogy vegye figyelembe a határozat meghozatalakor az 1980. évi Hágai Egyezmény 13. cikke alapján kibocsátott végzés indokait és annak bizonyítékait – hogy ez a bíróság csak a visszavitelt elutasító határozatnak a végrehajtó tagállamban való elfogadása után hozhat határozatot.

74 Ebből következik, hogy a rendelet 40. cikke (1) bekezdésének b) pontja olyan rendelkezés, amely csak akkor alkalmazható, ha a végrehajtó tagállamban előzetesen meghozták a visszavitelt elutasító határozatot.

75 Nem fogadhatók el azonban azok a következtetések, amelyeket a jelen ítélet 58. pontjában említett észrevételek ebből az értelmezésből levonnak.

76 A rendelet 11. cikkének (3) bekezdése ugyanis előírja, hogy azoknak bíróságoknak, amelyekhez visszavitel iránti kérelmet nyújtanak be, a lehető leggyorsabban kell eljárniuk a kérelemmel kapcsolatban, igénybe véve a nemzeti jogában rendelkezésre álló leggyorsabb eljárásokat. Ugyanezen rendelkezés második albekezdése ezenkívül előírja, hogy e gyorsasági cél sérelme nélkül, amennyiben azt rendkívüli körülmények nem gátolják meg, a kérelem benyújtását követően legkésőbb hat héten belül határozatot kell hozni.

77 Pontosabban az említett 11. cikk (6) bekezdése előírja, hogy a visszavitel iránti kérelem elutasításáról határozó bíróságnak akár közvetlenül, akár központi hatóságán keresztül, a nemzeti jog által meghatározottak szerint haladéktalanul el kell juttatnia e bírósági végzést és a vonatkozó okiratokat, különösen a bírósági tárgyalások jegyzőkönyvének másolatát azon tagállam joghatósággal rendelkező bíróságához vagy központi hatóságához, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. Ezen intézkedések sürgős jellegére ugyanezen bekezdés utolsó mondata is rámutat, amely úgy rendelkezik, hogy az eredeti eljárás helye szerinti bírósághoz „a visszavitel elutasításáról szóló határozat keltétől számított egy hónapon belül be kell nyújtani az összes említett okiratot”.

78 Ezek a rendelkezések nemcsak a gyermek haladéktalan visszavitelét kívánják biztosítani abba a tagállamba, amelyben az közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett, hanem lehetővé kívánják tenni az eredeti eljárás helye szerinti bíróság számára a visszavitelt elutasító határozat indokainak és annak bizonyítékainak értékelését.

79 Az eredeti eljárás helye szerinti bíróság többek között köteles megvizsgálni, hogy teljesültek-e a jelen ítélet 67. pontjában megjelölt feltételek.

80 Mivel ez az értékelés végső soron a rendelet 10. cikke és 40. cikke (1) bekezdésének b) pontja alapján az eredeti eljárás helye szerinti bíróság feladata, így a közbenső viták – amelyek a végrehajtási tagállamban a visszavitelt elutasító határozat meghozatalát követően alakulnak ki vagy indulnak újra – nem meghatározóak, és a rendelet végrehajtására nem rendelkeznek kihatással.

81 Ettől eltérő esetben fennállna a rendelet hatékony érvényesülése megszűnésének veszélye, mivel a gyermek haladéktalan visszavitelének célja változatlanul alá volna rendelve annak a feltételnek, amely szerint ki kell meríteni azon tagállam nemzeti jogában megengedett jogorvoslati lehetőségeket, amelyben a gyermeket jogellenesen visszatartják. Ezt a veszélyt a gyermekek alacsony életkorát illetően annál is inkább mérlegelni kell, mivel a biológiai idő általános szempontok alapján nem mérhető, tekintettel az ilyen gyermekek értelmi- és személyiségstruktúrájára és az utóbbi fejlődésének gyorsaságára.

82 Még ha a rendeletnek nem is tárgya a különböző tagállamok anyagi jogi és eljárási szabályainak egységesítése, lényeges, hogy e nemzeti szabályok alkalmazása nem járhat a rendelet hatékony érvényesülésének sérelmével (lásd analógia útján a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezményt illetően a C-365/88. sz. Hagen-ügyben 1990. május 15-én hozott ítélet [EBHT 1990., I-1845. o.] 19. és 20. pontját, a C-68/93. sz., Shevill és társai ügyben 1995. március 7-én hozott ítélet [EBHT 1995., I-415. o.] 36. pontját és a C-159/02. sz. Turner-ügyben 2004. április 27-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-3565. o.] 29. pontját).

83 Ehhez hozzá kell tenni, hogy ez az értelmezés felel meg leginkább a rendelet követelményeinek és célkitűzéseinek, és ez az egyetlen olyan értelmezés, amely a közösségi jog tényleges érvényesülését biztosítja.

84 Ezt az értelmezést egyebekben két tény támasztja alá. Az első a rendelet 11. cikke (8) bekezdésében szereplő „későbbi, a gyermek visszavitelét elrendelő határozatok" kifejezésen alapul, amelyek azt az elgondolást fejezik ki, hogy a visszavitelt elutasító határozat meghozatalakor eredeti eljárás helye szerinti bíróság a gyermek visszavitelének elérése érdekében – a ténybeli vagy eljárási zsákutcák ellenére is – köteles lehet egy vagy több határozat meghozatalára. A második tény a rendszerrel kapcsolatos, és azon alapul, hogy a végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelemről szóló, a rendelet 33–35. cikkében előírt eljárással ellentétben, a III. fejezet 4. szakaszának (láthatási jog és a gyermek visszavitele) megfelelően hozott határozatokat az eredeti eljárás helye szerinti bíróság a jogorvoslati lehetőségektől függetlenül akár az eredeti eljárás helye szerinti tagállamban, akár a végrehajtás helye szerinti tagállamban végrehajthatóvá nyilváníthatja.

85 A 42. cikk (1) bekezdése alapján kiállított igazolással szembeni – a rendelet 43. cikke (1) bekezdésének értelmében vett helyesbítéstől különböző – valamennyi jogorvoslat kizárásával, a rendelet annak elkerülésére törekszik, hogy az eljárás nem helyénvaló használata a rendelkezések tényleges érvényesülését veszélyeztesse. Egyebekben a 68. cikk a jogorvoslati eljárások között nem tesz említést a rendelet III. fejezetének 4. szakasza alapján hozott határozatokkal szembeni keresetről.

86 Ezek a megfontolások felelnek meg az alapügy sajátos jellegének.

87 Egyrészt a litván bíróságok által egymást követően hozott határozatok, amelyek mind a visszaviteli kérelemre, mind a rendelet 42. cikkének megfelelően igazolással ellátott határozat el nem ismerése iránti kérelemre vonatkoznak, nem tartották be az utóbbi rendelkezésben előírt önálló eljárást. Másrészt a határozatok száma és azok sokfélesége (hatályon kívül helyezések, megváltoztatások, új eljárás lefolytatására utasítások, felfüggesztések) bizonyítják, hogy az igazolás kiállításának napján a már eltelt határidők – még a leggyorsabb belső eljárások esetleges alkalmazása esetén is – nyilvánvaló ellentmondásban álltak a rendelet követelményeivel.

88 Ki kell még fejteni, hogy mivel semmilyen kételyt nem fejeztek ki az Amtsgericht Oranienburg által kiállított igazolás hitelességét illetően, és mivel ez az igazolás a rendelet 42. cikkében megkövetelt valamennyi elemet tartalmazza, az igazolás kiállításával szembeni jogorvoslatot, vagy az igazolás elismerésének megtagadása iránti kérelmet a rendelet 43. cikkének (2) bekezdése alapján csak elutasítani lehet, mivel a megkeresett bíróság csak az igazolással ellátott határozat végrehajthatóságát állapíthatja meg.

89 Az fenti megfontolásokra tekintettel a negyedik, ötödik és hatodik kérdésre adandó válasz az, hogy a visszavitelt elutasító határozat meghozatalát és annak az eredeti eljárás helye szerinti bírósággal való közlését követően a rendelet 42. cikkében előírt igazolás kiállítása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy e határozat végrehajtását felfüggesztették, a határozatot megváltoztatták, hatályon kívül helyezték, az bármely okból nem emelkedett jogerőre, vagy azt a visszavitelről szóló határozat váltotta fel, amennyiben a gyermek visszavitelére ténylegesen nem került sor. Ha nem vonták kétségbe az igazolás hitelességét, és azt a rendelet IV. mellékletében szereplő formanyomtatvány-minta alapján bocsátották ki, tilos megtagadni a visszavitelről szóló határozat elismerését, és a megkeresett bíróság feladata, hogy megállapítsa az igazolással ellátott határozat végrehajthatóságát, és intézkedjen a gyermek haladéktalan visszaviteléről.

Az első kérdésről

90 Az első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy kérheti-e rendelet 21. cikkének értelmében vett érdekelt fél a bírósági határozat elismerésének megtagadását anélkül, hogy ugyanezen határozat elismerése iránt kérelmet nyújtottak volna be.

91 A negyedik, ötödik és hatodik kérdésre adott válasz kizárja az elismerés megtagadása iránti kérelmet abban az esetben, ha a gyermek visszaviteléről szóló határozatot a rendelet 11. cikke (8) bekezdése és 42. cikke rendelkezéseinek megfelelően fogadták el, és látták el igazolással.

92 Ezt a lehetőség azonban nem lehet általános jelleggel kizárni.

93 A rendelet 21. cikkének (3) bekezdése ugyanis előírja, hogy „[a]z e fejezet 4. szakaszának sérelme nélkül az e fejezet 2. szakaszában előírt eljárás keretében bármely érdekelt fél kezdeményezhet egy, a határozat elismeréséről vagy el nem ismeréséről szóló határozatot [helyesen: bármely érdekelt fél kérheti, hogy a határozat elismeréséről vagy elismerésének megtagadásáról határozatban döntsenek]”. Ugyanezen bekezdés a második albekezdése ennek érdekében meghatározza az illetékesség szabályait.

94 Az sem kizárt, hogy a határozat elismerésének megtagadása iránti kérelem másodlagosan annak elismerését eredményezi, amely esetben alkalmazható az említett 21. cikk (4) bekezdése.

95 Az elismerés megtagadása iránti kérelem benyújtásának lehetősége – anélkül, hogy előzetesen elismerés iránti kérelmet nyújtottak volna be – különböző célkitűzéseknek felelhet meg, így akár anyagi jogi jellegűeknek, amelyek többek között a gyermek érdekeire vagy a család stabilitására és nyugalmára irányulnak, akár eljárásjogi jellegűeknek, amennyiben lehetővé teszi az olyan bizonyítási eszközök idejekorán történő előterjesztését, amelyek esetleg később már nem állnak rendelkezésre.

96 Az elismerés megtagadása iránti kérelemnek azonban tiszteletben kell tartania a rendelet III. fejezetének 2. szakaszában előírt eljárást, és azt csak akkor lehet a belső jog szabályai szerint lefolytatni, ha ezek a szabályok nem korlátozzák a rendelet hatályát.

97 Ennélfogva az első kérdésre adandó válasz az, hogy azon eset kivételével, amikor az eljárás a rendelet 11. cikkének (8) bekezdése, 40. cikke és 42. cikke alapján igazolással ellátott határozatra vonatkozik, bármely érdekelt fél kérelmezheti a bírósági határozat elismerésének megtagadását még abban az esetben is, ha ugyanezen határozat elismerése iránt előzőleg nem terjesztettek elő kérelmet.

A második kérdésről

98 A második kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogyan kell alkalmazni a rendelet 31. cikke (1) bekezdését – különösen azt a mondatrészt, amely szerint „sem az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték, sem a gyermek az eljárásnak ebben a szakaszában a kérelemre semmiféle észrevételt nem tehet" – abban az esetben, ha meg kell vizsgálni a határozat elismerésének megtagadása iránt azon személy által előterjesztett kérelmet, akivel szemben e határozat végrehajtható, és előzőleg nem terjesztettek elő elismerés iránti kérelmet.

99 A jelen ítélet 91. pontjában tett fenntartás a jelen kérdés keretében is alkalmazandó.

100 E fenntartás mellett meg kell állapítani: abban az esetben, ha bírósági határozat elismerésének megtagadása iránti kérelmet e határozat elismerése iránti kérelem hiányában nyújtanak be, a rendelet 31. cikkének (1) bekezdését e rendelet III. fejezete 2. szakaszának különleges szerkezetére tekintettel kell értelmezni. Következésképpen ezt a rendelkezést nem kell alkalmazni.

101 A rendelet 31. cikke ugyanis a végrehajthatóság elismeréséről szól. Az említett cikk úgy rendelkezik, hogy ebben az esetben az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték, semmiféle észrevételt nem tehet. Az ilyen eljárást annak alapján kell értelmezni, hogy az végrehajtási és egyoldalú jellegű, és az említett fél észrevételeinek figyelembevétele esetén az elkerülhetetlenül megállapító és kontradiktórius jellegűvé válna, amely ellentétben áll azzal a logikával, amely alapján a védelemhez való jogot a rendelet 33. cikkében előírt jogorvoslat útján biztosítják.

102 Ettől eltér az elismerés megtagadása iránti kérelem esetében elképzelhető helyzet.

103 Ezen eltérés oka abban a tényben rejlik, hogy ebben a helyzetben a kérelmező az a személy, akivel szemben a végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelmet be lehetett volna nyújtani.

104 Mivel a jelen ítélet 101. pontjában említett követelmények már nem indokoltak, az észrevételek benyújtásának lehetőségétől nem lehet megfosztani azt a felet, akivel szemben az elismerés megtagadása iránti kérelmet benyújtották.

105 Bármely más megoldás korlátozná a kérelmező kérelmének tényleges érvényesülését, mivel az elismerés megtagadása iránti eljárás nemleges megállapításra irányul, amely jellegénél fogva kontradiktórius eljárást igényel.

106 Ebből következően, amint azt a Bizottság előterjesztette, az ellenérdekű fél, akinek az elismerés az érdeke, jogosult észrevételek benyújtására.

107 Ennélfogva a második kérdésre adandó válasz az, hogy a rendelet 31. cikkének (1) bekezdése, mivel előírja, hogy sem az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték, sem a gyermek az eljárásnak ebben a szakaszában a kérelemre semmiféle észrevételt nem tehet, nem alkalmazható a bírósági határozat elismerésének megtagadása iránti olyan eljárásban, amely anélkül indult, hogy előzőleg ugyanezen határozat elismerését kérelmezték volna. Ilyen esetben az ellenérdekű fél, akinek az elismerés az érdeke, jogosult észrevételeket tenni.

A harmadik kérdésről

108 A harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy az a nemzeti bíróság, amely előtt a szülői felügyeletet gyakorló személy az eredeti eljárás helye szerinti tagállami bíróság e személynél tartózkodó gyermeknek az eredeti eljárás helye szerinti tagállamba való visszavitelét elrendelő – a rendelet 42. cikke szerinti

igazolással ellátott – határozata elismerésének megtagadása iránti kérelmet terjesztett elő, köteles-e ezt a kérelmet a rendelet III. fejezete 1. és 2. szakaszának rendelkezései alapján vizsgálni, amint azt e rendelet 40. cikkének (2) bekezdése előírja?

109 Amint az az előző kérdésekre adott válaszokból következik, bírósági határozat elismerésének megtagadása iránti kérelem nem terjeszthető elő, ha a rendelet 42. cikke értelmében igazolást bocsátottak ki. Az ilyen helyzetben az a határozat, amelyet igazolással láttak el, végrehajtható, és annak elismerését egyáltalán nem lehet megtámadni.

110 A harmadik kérdésre tehát nem kell válaszolni.

A költségekről

111 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

1) A visszavitelt elutasító határozat meghozatalát és annak az eredeti eljárás helye szerinti bírósággal való közlését követően a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 42. cikkében előírt igazolás kibocsátása szempontjából nincs jelentősége annak, hogy e határozat végrehajtását felfüggesztették, a határozatot

megváltoztatták, hatályon kívül helyezték, az bármely okból nem emelkedett jogerőre, vagy azt a visszavitelről szóló határozat váltotta fel, amennyiben a gyermek visszavitelére ténylegesen nem került sor. Ha nem vonták kétségbe az igazolás hitelességét, és azt a rendelet IV. mellékletében szereplő formanyomtatvány-minta alapján bocsátották ki, tilos megtagadni a visszavitelről szóló határozat elismerését, és a megkeresett bíróság feladata, hogy megállapítsa az igazolással ellátott határozat végrehajthatóságát, és intézkedjen a gyermek haladéktalan visszaviteléről.

2) **Azon eset kivételével, amikor az eljárás a 2201/2003 rendelet 11. cikkének (8) bekezdése, 40. cikke és 42. cikke alapján igazolással ellátott határozatra vonatkozik, bármely érdekelt fél kérelmezheti a bírósági határozat elismerésének megtagadását még abban az esetben is, ha ugyanezen határozat elismerése iránt előzőleg nem terjesztettek elő kérelmet.**

3) **A 2201/2003 rendelet 31. cikkének (1) bekezdése, mivel előírja, hogy sem az a személy, aki ellen a végrehajtást kérték, sem a gyermek az eljárásnak ebben a szakaszában a kérelemre semmiféle észrevételt nem tehet, nem alkalmazható a bírósági határozat elismerésének megtagadása iránti olyan eljárásban, amely anélkül indult, hogy előzőleg ugyanezen határozat elismerését kérelmezték volna. Ilyen esetben az ellenérdekű fél, akinek az elismerés az érdeke, jogosult észrevételeket tenni.**

Aláírások